

KARACADAĞ

DIYARBAKIR HALKEVİ DERGİSİ

İÇİNDEKİLER

Halkevlerinin kuruluş yıl dönümü
Yerli mallar pazarı münasbetile	<i>K. Baykal</i>
Diyarbakırlı bilgin ve ozanlar (Ali Emiri)	<i>A. Ş Kavut</i>
Fidan nasıl dikilir (Ziraat)	<i>Cemil Kartaltepe</i>
Balgamı, bombamı	<i>Dr. Şükrü Kaya</i>
Ayrılırken (Şiir)	<i>O, Güvenç</i>
Ayşem (Şiir)	<i>Nihat Günay</i>
Halkevi haberleri

SAYI: 37

Şubat

1941

CİLT : 4

DIYARBAKIR BASIMEVİ

Yazı Hey'eti

Dil Edebiyat komitesi :

Salim Atalık — Kâzım Baykal — Kâzım Vehbi Oral — Süheyl Beken
Süleyman Savcı

MUHABİR AZA : Cavit Demiral (Lice) Münip Gültekin (Ergani)
Fuat Arıkan (Egil) Calâl Şefkatlioğlu (Kulp)

Umumî Neşriyatı Idare eden Yazı İşleri Müdürü
AGÂH ARMAN

Abone Şartları : Yıllığı 100 Kuruş 6 Altı aylığı 50 Kuruş Fıatı 10 Kuruş.
Abone olmak isteyenler Diyarbakır Halkevi başkanlığına müracaat etmelidir.

KARACADAĞ

Diyarbakır Halkevi Tarafından ayda bir Çıkarılır

HALKEVLERİNİN KURULUŞ YIL DÖNÜMÜ

Halkevlerinin dokuzuncu yıl dönümünü Sayın Başvekilimizin, Ankara'dan gelen sesi, bu büyük günün manasını ve kuruları bu evlerin gayesini bir kere daha tebarüz ettirmiş oldu.

Evlere verilen istikamet içinde ileriye attığı adımlarda tam bir randıman alabilmesi için, yurtdaşlarımızın el ele vererek rasyonel bir şekilde çalışmasını icap ettiği ni vuzuhla görüyoruz.

Türk tarihine ve Türk milletine karşı yüklediğimiz ağır ve büyük vazifenin mes'uliyeti altında, mukaddes gayemizin yamaçlarına toplu bir halde tırmanırken heyecanımızın bir kat daha yükseldiğini, irademizin bir kat daha çelikleştiğini enerjimizin uçsuz bucaksız tarihimizden luz aldığımız görmekle bahtıyarız.

Milli bir kültür kaynağı olan,

Halkevlerine bizleri çağıran başvekilimiz diyorlar ki :

“Türk münevverleri; bulunduğu yerlerdeki halkevlerini ve halk odalarını sizlere güvenerek açmış ve sizlere emanet etmiş bulunuyoruz. Mesut, mütesanit büyük Türkiye'yi münevver halk ve halkı münevver birliği yaşatacak ve ilerletecektir. Bu uğurda hepimizden ferağat ve hizmet, fikir ve emek beklenmektedir. Muasır medeniyeti yaratan zihniyetle, bu memleketin tabiatını ve bu milletin kültürünü işlemek ve bu suretle Türk varlığında yeni kıymetler belirtmek, her Türk münevverinin kafasında, vicdanında yer alması lazımgelen ve bu cihetle Halkevlerinde, halk odalarında belli başlı tatbik sahası bulan bir vazifedir..”

Hayat mücadelesinin en çetin ve en müşkül devirleri içinde

yaşıyoruz. Bu mücadeleden ak yüzle çıkabilmek için her birimizin başlı başına yetişmesi kâfi değildir. Yetişmiş olanlarımızın, geride kalanlarımızı yetiştirme lazımdır. Milleti her sahada yetiştirmek devlet organlarımızın vazifesidir diyenler, yanlış telakkilerinin açtığı büyük rahmelere haberdar olmayanlardır.

Mazinin veya hadisin tesiri altında kalmak felâketine uğrayan bir vatandaş yetiştirmek ve ileri hamle yapan, inkılapçı Türk camiasının içinde geri bırakmadan, akساتmadan yürütmek hepimizin esas vazifesini teşkil etmektedir. Bu milli vazifeyi kolaylaştıran yeğane mesnedimizde halkevleri yani kendi evimizdir.

Demokrat bir rejimin organlarından olan halkevleri, sınıf farkı gözetmeden bütün vatandaşlara, kapılarını menteşelerine kadar açık bulduran ve çalışmaya çağıran bir kültür kaynağıdır.

Halkevlerinin ilk açıldığı tarihten beri faaliyette bulunan ve çalışması büyüklerimiz tarafından her zaman takdirle karşılanan evimizin muvaffakiyetinin idamesi, hepimizin resmî veya hususî meşgalelerimizin haricinde kalan zamanlarımızdan bir kısmını vermekle mümkün olacaktır.

Maddî hiç bir fedekârlık beklemeyen, gayesi yurtdaşları yetiştirmek olan bu kültür kaynağı

evlerimizde çalışmak ve manevî müzaharetimizi eşirgememek, en başta gelen vazifelerimizden birisini teşkil etmektedir.

Dil, edebiyat, ar, gösterit, spor, sosyal yardım, halk dersaneleri ve kursları, kitapsaray ve yayın, köycülük, müze ve tarih gibi nam-lar altında toplanan faaliyet sahalarında vazife alabilecek vatandaşlarımızın, çalışmaya istekle gelmeleri, yurtdaşlarını bilgilerinden istifade ettirmeleri ve bu suretle milli harekete azamî yardım ederek vazifelerini yapmaları caadan arzu edilmektedir.

Halkevlerinde çalışmak lüzumunu hatırlatan Milli Şef :

(Halkevleri bütün vatandaşların müşterek malıdır. Halkevlerimizin temiz, feyizli ve ileri bir halde olması bütün devlet memurlarının, vatandaki bütün entellektüel sınıfın bütün ilerlemek isteyen unsurun müşterek malı, müşterek vasıtası olmuştur.

Halkevlerinin herhangi bir muvaffakiyetsizliğinden doğacak herhangi bir mes'uliyet hepsinin boyundadır) diyorlar.

Hergün artan büyük bir heyecanla beşer kudretinin en son imkân ve teşebbüsleri içinde çalışarak verilen vazifeyi en kısa zamanda tahakkuk ettireceğimize ve asla mes'ul olmayacağımıza söz verelim.

YERLİ MALLAR PAZARI MÜNASEBETİLE

K. Baykal

Bir ay önce şehrimizde Yerli Mallar Pazarı açıldı. Halka, tüccara ve devlete büyük fayda ve hizmeti olan bu müessese münasebetile şu satırları yazmayı uygun bulduk.

Teşkilâtı Esasiye kanunumuzun ikinci maddesinde ve Parti prensiplerimizde tesbit edilmiş olan devletçiliğimiz umumi menfaat hesabına güdülen en faydalı bir sistemdir. Biz ferdi teşebbüslere ver verir, şirketlerin ve şahısların yapabilecekleri işleri kendilerine bırakırız. Millet nafia, Maarif, Ziraat ve İktisat, sıhhat sahasında istediği gibi hareket eder. Fakat biz çabuk terakki etmek, milli menfaatlerimizi, milletler arasındaki mevkiimizi tanıtmakta devam etmek için onlar derecesinde bir terakki göstermek mecburiyetindeyiz. Yukarıda işaret ettiğim işleri millet yapmadığı halde yine fertlerin teşebbüslerine terk etmekte devam edersek istenen dereceye yetişmemize imkân kalmaz. Onun için devlet halkın yetişemediği işleri onlar namına

yapmayı üzerine alır, millet parası ile yapar. Bizim devletçilik prensibimizin manası budur. Bu yazıda devletçiliğimizin icabı olarak açılan yerli mallar pazarını ve bunun ehemmiyetini tebarüz ettirmeğe çalışacağım.

Malumdur ki evvelce bir sanayi ve maadin bankası kurmuştuk. Gerek sanat ve fabrika hayatımıza ve gerek milli servet menbaları olan madenlerimize ayrı ayrı değer vermek icab ediyordu. Bu maksatla üç haziran 1933 de bir Sümerbank teşkil edildi. Devlet fabrikaları birleştirildi, devlet sermayesi ile yeni ve büyük sanayi müesseseleri ve fabrikaları vücuda getirildi. Eskiden çiftçilerimizin çıkardıkları pamuk ve elde ettikleri yün ecnebilere ucuz fiyatla satılıyordu. Buna mukabıl bizim iyi cins mallarımız ve hatta ikinci derecedeki mallarımızla yaptıkları eşyayı yüksek fiyatla yine bize satıyorlardı. Bu suretle müstahsillerimiz zarar gördükleri gibi milli sermayemiz de teşekkül etmiyor ve fabrikaçılığımız da inki-

şaf etmiyordu. Biz çiftçi memleket olduğumuz halde şekeri ve hatta Cihan Harbinde fabrika ununu dahi Romanya ve Amerika'dan alıyorduk. Bittabi bunların hepsi endüstri hayatımızı durduran amiller oldular, ithalat ve ihracâtımız tevazûn etmediği gibi milli paramızda dışarıya akıyor ve fakirleşiyorduk.

İktisadi hayatımızda takip ettiğimiz devletçilik ve güdümlü ekonomi endüstri hayatımızı inkişaf ettirdi. Sümerbank eski ve yeni fabrikaları çiftçimizin malını doğrudan işlemeğe başladı. Çiftçi mahsulünü iyi fiyatla satmak ve kendi mallarından yapılmış olan eşyayı ucuz almak suretile kâr etti, paramız dışarıya akmaktan kurtuldu. Hem milli sanayi müesseselerimiz vücuda getirildi ve binlerce vatandaşlarımız iş buldu, hem devlet maliyesi denklikde devam imkânını kazandı. Bilhassa buhran ve tehlike anlarında eşya ve emtiyasız kalmak endişesinden kurtulduk. Bu ve buna benzer bir çok faydalar, arzettiğim gibi ancak güdümlü ekonomi şeklinde yürüyen devletçiliğimiz sayesinde mümkün olabilmektedir.

Sümerbank kendi sermayesi ile (ki devlet sermayesidir) tesis ettiği ve işlettiği fabrikalarda elde edilen bütün emtiayı kendi pazarlarında perakende ve toptan

olarak halka ve tüccarlarımıza satmak suretile büyük hizmetlerde bulunmaktadır. İşte bu maksatlarla şehrimizde bir (Yerli Mallar Pazarı) açıldı. Şu buhranlı devrede milli fabrikalarımızın çıkardığı eşya millete teşhir edildi, devletin bir tüccar gibi kâr düşünmediğini yalnız milletin menfaatini düşündüğünü anlayan herkes bu maddelerden almak için birbirile yarış edercesine pazara gidiyor. Orada çeşit çeşit basmalar, bütün nevileriyle elbiselik kumaşlar ayakkabı bavul vesaire bir insan için lâzım olan şeylerin envaı görülüyor. Yalnız görmek vatandaşların milli gurur ve heyecanını son derece yükseltiyor. Vitrinlerin önünde bu heyecan dolayısıyla bekleyen ve seyredenler görmek için mütemadiyen birbirlerini zorluyor ve müsaade istiyorlar. Köylü, kentli akın, akın pazara gidiyor, eşya almağa çalışıyor. Kalabalık yüzünden alamadığı için meyus olarak dönenler de hesabsız.

Bu harp zamanında dışardan her şey gelemiyor, gelenler de bir çok tehlikeyi göze alarak getirtiliyor, bunun için fiyatlar yükseliyor. Bazı hasıs, şahsî menfaatini düşünen kimseler bu vaziyeti fırsat bilip her şeyi öyle göstermek suretile fiyatları yükseltmeğe devam ediyorlardı. Filvaki milli korunma kanunu ve bunun için

yapılan teşkilat bu gayri tabii-
likleri önüne geçmeğe çalışıyor.
Fakat diğer taraftan da bu pazar
teşkilâtı ile de fiyatların tanzimi-
ne hizmet ediyor.

Yerli Mallar Pazarı şehrimizde
ve belki bütün Şark vilâyetleri-
mizde geyim eşyasının fiyatlarını
tanzim etti. Meselâ merinos ipliği
pazar açılmadan 85 kuruşa kadar
çıkmişti, pazar derhal fiyatı hali
asliye düşürdü. Bütün eşya evvel-
ce fabiî fiyatla satılıyordu. Bazı
şeyler güya piyasada kalmamış

idi. Müessese açıldığı gibi bulun-
madığı iddia edilen şeyler derhal
piyasaya çıktı ve fiyatlar da
düzeldi. Aynı zamanda ikinci de-
recede tüccarlar toptan mal ge-
tirmek müşkülâtından kurtuldu.
Böylelikle yalnız büyük serma-
yedarlar değil ikinci ve üçüncü
derecedeki sermayedarlar hatta
kredi ile iş görenlerde iş buldu.
Böylelikle halkta tüccarda büyük
faydalar temin etti. Bu faydaları
bize temin ettiren devlete ve
büyüklerimize şükranı borç biliriz.

Yurddaş :

**Türkiye, bu harp içinde, en az harp sıkıntısı çeken mem-
lekettir. Bunun kıymetini bil :**

DIYARBAKIRLI BİLGİNLER ve OZANLAR

(31 nci sayıdan)

Ali Emiri

A. Şevket Kavut

« Ali Emiri efendinin irtihali isim ve ırfan alemimiz için büyük bir zarardır. Emiri efendi hayatını tarihe vakfetmişti. Türk şairlerinin hemen kısmı azamının ve hatta şimdiye kadar ismi malum olmuş olanların eş'arile hafızasını tezyin eylemiş idi. Emiri efendi her hangi bir vilayete tayin olursa, oranın kütüphanelerini ziyaret eder, en kıymetli eserleri meydana çıkarır, ve derhal istinsah ettirirdi. Bütün hayatını ve servetini eslafın nadide eserlerini cem'a, hatta yalnız cem'a değil en güzide sahifelerini hafızasında nakş'etmeye hasreylemişti. Bu sayede binlerce cilt en nadide ve güzide yazmalardan ve matbu eserlerden mürekkep bir kütüphane vücuda getirmiş, onuda kemalî fahrî ibtâc ile milletine hediye etmiştir. »

« Ali emiri efendi için hayat, kitaptan başka bir şey değildi. Gayet sade yaşar, kitap almak için nefsinin bile kesmekten zevkiyab olurdu. »

« Kuvvetli bir hafızaya malikti Evvela : Binlerce beyti ihtiva eden kendi gazelleri, kasideleri hatta en ehemmiyetsiz beyitleri bile hafızasında menkuştur. Saniyen : Türk şairlerinin ekser gazellerini ve en uzun kasidelerini bile su gibi okurdu. Salisen : meşahiri ricâlden, şuaradan ve üdebadan ekserinin silsilei nesebini bile hafızasına nakş'etmişti.

« Ali Emiri efendinin Türkçülüğe en büyük hizmeti (*Divan'ı Lûgat-it-türk*) ün neşridir. Bu eseri büyük bir meblağ mukabilinde satın alarak tab'ına delalet eden ve bu suretle Türkiyat ile uğraşan mutatabbi'lerimize kıymetli bir menba hazırlayan Ali Emiri efendidir. Ali Emiri efendi bu eseri maarife hediye etmiş, eserin tab'ı Türklerin hayat ve ananatına dair pek mühim noktaların meydana çıkmasını temin eylemiştir.

« Emiri efendi, (*Millî tettebbular encümeni*) (*Tasnifi vesaik-i tarihîye encümeni*) riyasetinde ve (*Tarih'i osmani encümeni*) azalığının

da bulundu. kıymetli vesikalar ihda ve tab' ettirmek suretile milli tarihimize hizmet etti. » [1]

İbnül-emîn Mahmud Kemal beye göre « Emiri efendinin nazmı nesrine galiptir. Nazmında da rekâket varsada nesri derecesinde rekik ve müşevveş değildir. » [Son asır Türk şairleri S. 309]

Ali Emîrinin yukarda adı geçen eserlerden başka : (*Osmanlı vilâyeti şarkîyesi*) serisinden (*Diyarbakir*) (*Cevahirül-mülük*) (*Yavuz Sultan Selimin Türkçe eş'arının tahmisi*) adlı kitapları da vardır. Ayrıca (*Amid*) adlı bir mecmuada çıkarmıştır,

Ali Emîri, memleketini seven her Diyarbakırlı için hürmetle anılacak bir şahsiyettir. Diyarbakırın yetiştirdiği bir çok müverrih, şair, alimler içinde memleketinin tarihi , büyükleri hakkında eser yazanların başında Emiri gelir. Onun için ne kadar yazılsa azdır. Fazla mahlumatı ilerde çıkaracağım. (*Diyarbakır büyükleri*) adlı eserime bırakarak yazıma son veriyorum.

Emiriden :

Gazel

*Zerreler de vahdeti mevlaya bürhandır bütün
Cüz'ü kül feyz ehlinin çeşminde siyyandır bütün
Çeşmi istidadını remz aşınat kudret et
Bak zemin'ü asumanı sun'ı gezdandır bütün
İhtiyarile âşgildir. kerdîşi bir zerrenin
Mâpteda'ü münteha münkadı fermandır bütün
Nuri kudret didei idraki eyler hirenak
Hikmeti hakkın cihan keşfinde hayrandır bütün
Sen kemali himmetü temkin ile say ette bak
Herkesin güç sandığı hizmetler andadır bütün
Acze mecbur eylemiştir en büyük arifleri
Lehi ma'nada o mazmunlarki pünhandır bütün
Aczi idraki beşerdür ihtilâfın menşei
San'ati feyyazı kül-lü ayb-ü noksandır bütün
Arifin kalbi kabul etmez Emiri iştibah
Her cihette kudreti mevla nümayandır bütün*

Sonu var

[1] Bu parçalar Ahmed Refik beyin Türk tarih encümeni mecmuasında Emîrinin vefatı münasebetile yazdığı mekaleden alınmıştır. (Sayı 78 S. 47-51)

FIDAN NASIL DİKİLİR

Ziraat Muallimi Cemil Kartaltepe

Muhtelif ziraat şubeleri ve ziraat işleri arasında çalışılan arazinin genişliğine ve sarf edilen para ve emeğe göre en çok kâr bırakan şube fidancılık ve meyvacılıktır.

Bir çok çiftçilerin yaptığı gibi toprağa tohumu veya bulunan bir fidanı dikerek kendi haline bırakmakla bu iş yapılmaz. Bu şekilde yapılan işten de hiç bir fayda beklenemez.

Fidancılık : Her nevi meyvalı ve meyvasız fidanların evsafına ve yaşayış şartlarına göre yetiştirilmesi usullerinin bilinmesine denir.

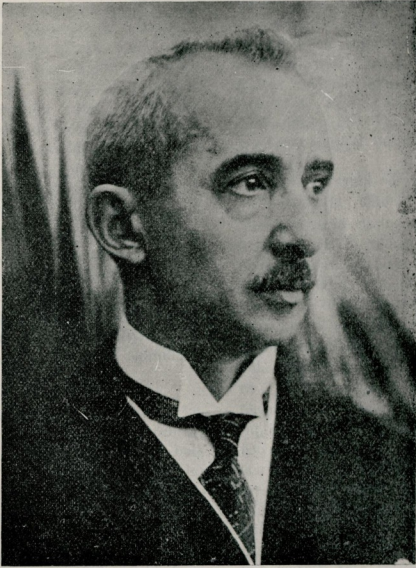
Biz şimdi bu bahsimizde fidanın nasıl dikilmesi lazım geldiğini anlatalım.

Meyva bahçesi yapılmak için fidan dikilecek tarlanın hazırlanması ve dikme usulü :

Bahçe yapılacak tarla fidan dikmeden evvel toprağın evsafına göre 40—80 Sm. arasında kirizme yapılır. Bir çok sebeplerle bunu yapamayanlar tarlayı derince bel-

lemek suretile muzur otlardan temizlemeleri lâzımdır.

Bu hazırlanmış tarlaya fidanların sınısına, nevine ve fidan dikilecek toprağın tabiat ve hususiyetine göre dikilecek fidanlara verilecek mesafe ve aralıklar değişir. Umumiyetle fidanlara 4 metreden başlayarak 8—10 metreye kadar mesafe verilir. Fidan dikme bahçenin esasını teşkil edeceğinden bu hususu önde tutarak dikilecek fidanlardan meselâ; Elma, Kayısı, Vişne ve Erik gibi fidanlara 4—6 metre. Kiraz, Armut, Şeftali, Badem gibi fidanlara da 6—8 kâfi geleceği gibi ceviz ağaçlarında da bu mesafeyi 10 metreden aşağı düşürmemelidir. Bu mesafeler bir bahçede fidan dikilirken nazarı itibare alınmayacak olursa bir kaç sene sonra hem bahçenin manzarası çirkinleşir ve hem de dalların birbirine karışması yüzünden sökülüp seyreltilmek ihtiyacı hasıl olmakla beraber bir sürü hastalıkların zuhuruna da sebep olacağı gibi meyvaların da nefaseti bulunmaması ve hastalıklı olması yüzünden piyasada tutumu olmaz.

İNÖNÜ

Elinde nabzı buhalkın, bakar hekim gibi
Yegâne gayesi Cümhur için selamettir.
Sever fazileti, zira bilir hakikatta,
Bakayı mülkün esası bakayı İsmettir.

Kâzım Vehbi Oral

Bilhassa Diyarbakır bahçelerindeki ağaçların sık olmasından hemen her zaman şikâyet edilerek seyreltilmesi için müracaatlar vaki olduğunu görmekteyiz. Muayyen miktarda fidan olacak sahaya daha fazla fidan dikmek için mesafeleri daraltmak suretile tamahkârlık yapılmamalıdır. Buna örnek çiftçilerimizin de bahçe meraklılarımızın Eşfeldeki bahçelerin orman şeklini andıran manzaralarını her gün görebilmeleri imkânı mevcut olduğu gibi yetişen bu meyvelerinden dışardan Diyarbakır'a getirilip satılan meyvelere nazaran kıymetlerinin ne olduğunu bilmektendirler. Bu itibarla bir fidanın büyüyüp ağaç halini aldığı zaman ne kadar mesafeye ihtiyacı olduğunu görerek bir fikir edinilmesi imkânı mevcuttur.

Fidanlar tarlaya 4 veya 3 köşe üzerine dikilir. 4 köşe üzerine dikilecek fidanların yerlerini belli etmek kolaydır. Meselâ: Fidanlar arasındaki mesafeyi 4 metre kabul ederek işe başlayalım. Evvelâ bir çok kazık hazırlanır. Tarlanın uzunluğunda bir sicim tedarik edilir. Sicim üzerinde renkli boya veya renkli paçavralarla 4 metrelik mesafeler işaret edilir. Tarlanın iki karşı ucuna 4 metre aralıkla karşılıklı 4 kazık çakılır. Bunun için 3 kişi istihdam edilir. Bundan sonra birinci sıradaki iki kazığa iki kişi tarafından sicim

gerilir. Üçüncü şahıs kucağındaki kazıklardan işaret mahallerine bir tane dikerek sicimi tamamlar. Ve ikinci sıraya geçilerek ameliyata bu şekilde devam edilir. 4 köşe üzerine fidan dikmek her kes tarafından kolay tatbik edilebilir. Yalnız böyle dikilen tarlalarda topraktan kayıp edilir. Yani az fidan dikilmekle beraber dik yamaçlarda müşkül tatbik olur.

Üç köşe usulü: Bu usul de üç kişi istihdam edilebilir. Evvelâ fidanlara verilecek mesafe meselâ: 5 şer metre olduğunu kabul etmek tarlanın ya uzunluğunca ve yahut iki fidan arasındaki mesafe beş metre olduğuna göre 10 metrelik bir sicim alalım, öteki usulde olduğu gibi bu usulde de evvelâ kazık hazırlanır. Ondan sonra işe başlanır. Tarlanın ilk birinci sırası 5 metre mesafe ile fidan yerlerine kazıklar dikilir. Evvelce hazırlanan sicimin bir ucu bir kişi diğer ucu diğer şahıs tarafından ve ip on metre olduğu için ipin iki uçları yan yana bulunan iki kazığa tesbit edilir. Üçüncü şahıs tarafından tutulan ipin işaretli yeri tarlanın iç tarafına doğru çekilir. Ve ip gerildiği zaman işaretin isabet ettiği yere kazık dikilir. Bu ameliyat her kazık arasında devam eder, bu suretle ikinci sıra kazıkları tesbit edebilmek için ipin ortasındaki işaret mahalli ikinci sıra kazığında

kalmak şartile ipin uçları üçüncü sıraya tevcih edilerek 5 metre mesafe ile ipin uçlarının rastgeldiği yere üçüncü sıra kazıkları dikilir, bu ameliyat tarlanın tamamında bu şekilde devam eder. Bu usul her yerde bayır ve düz tarlalarda herkes tarafından tatbik edilebilen iyi bir usuldür. Hatta bu usulün bir kişi tarafından da tatbik edilmesi kolaydır. O vakit ipin uçlarının halka yapılması lâzımdır.

Fidan çukurlarının açılması : Fidanların dikileceği yerler tayin edildikten sonra çukurlar yarım veya bir metre genişlikte ve o kadar derinlikte açılır. Çukurun büyüklüğü veya küçüklüğü fidanın cinsine cesametine ve tarlanın hazırlanmasına göre değişir. Toprak ne kadar iyi hazırlanrsa hazırlansın çukurun fidan dikilmeden bir müddet evvel açılması şarttır. Çukur ne kadar evvel açılırsa o kadar iyidir. Çukurun üst tabaka toprağı bir taraf alt kısmından çıkan toprak diğer taraf ayrı ayrı yığılır fidan dikilirken alttan çıkan toprağın üstte ve üstten çıkan toprağın alta konulması lâzımdır.

Fidan dikilmesi : Fidanlar dikilmeden evvel kökünde ve dallarında budama tatbik olunur dik

ilen kökün ucu kâfi miktarda kesilmekle beraber yan taraftaki köklerden fazla ve uzun ve bozuk olanları kesilir. Dallardan da çok uzun ve fazla olanları budanır bu suretle hazırlanmış fidanın tutunma kabiliyeti çoğalır fidanı dikeceğimiz zaman evvelâ çukurun dibine bir parça havalanmış yani çukurun kenarından ve üstten çıkan topraktan konulur, bu toprağın çukurun dibinde bir tepecik teşkil edecek vaziyette konması lâzımdır. Kök bu tepecğin üstüne konarak kökün diğer kısımları toprağın üzerine serilerek yavaş yavaş toprak kökün üzerine doldurulur, ve hafif hafif tazyik edilir ki kökün toprakla teması temin edilmiş olsun kökü bir toprak tabakası ile kapattıktan sonra üst tarafına konacak toprağın çürümüş gübre ile karıştırılması veya fidan tamamen dikildikten sonra üstüne gübre konması muvafık olur. İlk baharda donu çok olan memleketlerde konacak bu gübre taze beygir gübresi ve gübrenin de hafif sıkıştırılması daha faydalıdır.

Fidan ne kadar derinlikte dikilmelidir: Fidanların dikilmesinde derinlik meselesi ehemmiyetlidir. Biz daha ziyade hangi topraklarda ve ne derinlikte dikileceğini ve umumi kaideden bahsedeceğiz. Fidanlar hafif ve kurak toprak-

larda derin, ağır ve rutubetli topraklarda daha sathi dikilir. Umumi kaide olarak kök ile gövde arasındaki boyun kısmı toprak hizasında kalmak şartı ile dikilir. Aşılı fidanlarda aşu yerinin toprak

içinde bırakılmaması lazımdır.

Fidan dikilmekle iş bitmiş olmaz bunun devamlı bir şekilde ve hatta bir çocuk kadar bakıma muhtac olduğu unutulmamalıdır.

Yurttaş ;

Tasarruflu yaşa, nerelerden, nasıl ve nekadar tasarruf edileektir. daima hesapla.

BALGAMMI BOMBAMI ?

Dr. Şükrü Kaya

Diyarbakır sokaklarının tam kadrolu pisliklerini sayarken beş on adımda bir tesadüf edilen Balgam tükürük ve saire gibi Burun ve Boğaz ifrazatını da unutmamak lâzımdır.

Bir çokları kanlı ve irinli olan bu ifrazatın, bir kısım vatandaşlar tarafından sokaklara hediye edilmiş olmaları şüphesizdir. İhtiva ettikleri sayısız ve müthiş mikropolarile ve mülevvesat, acaba muhasımların amansız takibini ağırlaştırmak ve karşı tarafın askerlerini öldürmek maksadile ricat yollarına bırakılan, Çörek şeklindeki bombalardan daha mı az tehlikelidirler ?

Hiç bir zaman.

Cephe, kan, ateş, hücum, takip ve taarruz yeridir. Orada düşmanı yenmek için, vahşet derecesine düşmemek şartile her türlü oyun, hile ve öldürücü vasıtaların kullanılması meşrudur. Savaş meydanında bombalarla öldürülmek istenilen hasım, milli gayenin ve büyük şerefın düşma-

mıdır. Orada bombaları serpmek te haktır, ölmekte.

Sokaklara Balgam ve tükürük atanların bu iğrenç ve infilâksız bombaların içindeki öldürücü mikropolarından haberleri var mıdır? ve acaba kimi ve hangi düşmanı öldürmek ve mahvetmek için bunları sokaklara ve umumi yerlere bırakıyorlar...

Bu vatandaşlara soruyoruz; Bu pisliklerden mideleri dönen, iğrenen ve bunların buluşması ile hastalamp ölenler veya sakatlananlar kendi öz vatandaşlarımız, komşularımız ve akrabalarımız değil midir? Sokağa caddeye ve umumi yerlere fırlatıkları bu ifrazatta eksik olmayan kuş palazı, Menenjit ve Verem gibi mikropoların, tesadüfen kendi evlatlarına, Analarına, Babalarına Karılarına, Kardeş ve Hemşirelerine kadar gelip bulaşmayacağına iddia edebilmiyoruz?

Bir bomba, belki hiç bir kimseyi belki de bir veya bir kaç kişiyi öldürebilir. Fakat Balgam

veya Balgamın, teneffüs ettiğimiz havadaki kurumuş ve toz haline gelmiş ufacık zerratındaki Verem mikrobu, bir aileye geçtikten sonra kim bilir o ocakta ve o muhitte kaç yüz kişinin hastalanmasına ve ölmesine sebep olacak, bırakacağı irsi zafiyetle kaç batın çocuklarını zehirleyecektir.

700 kişilik veremli bir aile efradından beş yüzden fazlasının veremden öldükleri, diğerlerinin de irsi zafiyetleri dolayısıyla yakalandıkları başka hastalıklara, mukavemet gösteremeksizin genç yaşlarda vefat ettikleri istatistiklerle sâbittir.

Muaşeret âdabına uygun olmayan bu iğrenç hareketin, sayılan feci akibetlerinden başka, Diyarbakır adına ve şehir halkının temizlik terbiyesi ve sağlık kültür seviyesi aleyhinde yapacağı menfi propogandayı ve yabancılarda husule getireceği kötü kanaatları da ayrıca kaydetmek isterim.

Binaenaleyh, bir kısım vatandaşlar tarafından öteye, beriye fırlatılan tükürük ve balgamların sinsî fakat müthiş olan öldürücü ve tahripkâr tesirlerini, hiç bir zaman madeni bombaların çok mahdut ve mevzii tesirleriyle kıyas bile edemeyiz.

Yapılacak şey çok basittir.

Belediyece şimdiye kadar alınmış olması icabeden şiddetli tedbirlerden başka;

Fertce, memleket ve insanlık namına çok kötü ve muzir olan bu itiyattan mutlak surette vazgeçmek, öksürenlerin yanlarında birer tükürük kutusu veya hiç olmazsa birer mendil bulundurmak herkesin olan sokak, cadde, meydan sinema gibi yerleri kirleteceğine cebindeki kutusuna veya mendiline tükürmesi kâfidir.

Cemiyetce, umumî yerleri bu şekilde kirletenleri hoş görmemek onları daima irşad, takbih ve tekdir ederek anlatmak ve sormak gerektir.

AYRILIRKEN

Tren, yükünü, yolcusunu aldı.

Tan, tan, tan

Üçüncü kampana da çaldı.

Lokomotif Dev homurtularla

Koşuya hazırlanan bir at gibi

Ve durmadan akan bir hayat gibi

Yolcularını geçirmeğe gelenlerin önünden

Sinsi, mağdeni gıcirtılarla kaydı.

Uzaklaşan yolculara :

Gönütlerinin çarpıntısını

MendiMerinde salıyanlar

Ve sıcak göz yaşlarla

Ayrılığın sarsıntısını

Hıçkırıklarında ağlayanlar ;

Sert çakıllar üzerinde uzanan

Hissiz,

Sessiz,

Ağır,

Kara ve sağır

İki demir kolun önünde kaldılar.

Mağdeni gıcirtılarla sallanıp uzaklaşan

Ve bir birinin ardınca biri birine yetişecekmiş gibi koşan

Duyğusuz vagonlarda gidenler de

kalanlara

Ucsuz bir gurbetin sızısını taşıyan

Ve sonsuz bir hasretin acısını taşıyan

Dolu gözlerle

baktılar,

Ve duyulan fakat söylenemeyen

Gizli sözlerle

Ezeli ayrılığımızın cehenneminde gönüllerini

Bir kere daha yaktılar.

O. Güvenç

Ayşem

Nihat Günay

Dün akşam dağlara sinerken güneş,
Yuvasına dönerken, her yerden bir eş,
Ufukta titrerken solgun bir ateş,
Hasretün bağını yakmıştı Ayşem.

* * *

Bu gurbet ilinde akşam olunca,
Gözümde gündüzün rengi solunca,
Kalbime hasretin yadı dolunca,
Son ümit göynümden akmıştı Ayşem.

* * *

Uzakta mehtaptan akisler vardı,
Çamlıkta bir dere durmaz akardı,
Fırtına dağlarda bir iz arardı,
Her çiçek bir dertle sarkmıştı Ayşem.

* * *

Kaç akşam bu ıssız, bu tenha yerde,
Teselli ararken bendeki derde,
İnligen bir ney'in nağmelerinde,
Bir aşkın hicranı taşmıştı Ayşem.

* * *

Kalbimi öksüz koyduğun günden,
Ayrı düşeli sevişlerinden,
İnan ki dünyanın bu işlerinden,
Her emel kalbimde solmuştu Ayşem.

* * *

Aradım o günler yoktu yerinde,
Tad yoktu feleğin vaitlerinde,
Virane koyduğun bu can evinde,
Aşkından bir mabet kalmıştı Ayşem.

HALKEVİ HABERLERİ

Bu ay içindeki faaliyetimiz diğer aylardan daha fazla ve daha verimli olmuştur. Partiden gönderilen Reisi Cumhurbaşn 940 senesinde Büyük Millet Meclisindeki nutukları, Bursa dağ sporları, Bergame kermezi adındaki filimler günlerce salonumuzu doldurup boşalttı. Filimden istifade edilerek Bursanın tarih ve coğrafyasına ait bir konferans verildi.

Bu filimler bir gece de yalnız erlere gösterildi. Filimden sonra davul, zurna ile erler milli oyunlar oynadılar.

Aile Toplantısı :

Çaylı aile toplantısı çok kalabalık oldu. Milli oyunlar oynandı. Ar kolumuzun hazırladığı pek nefis bir konser verildi. Koro çok muvaffakiyet gösterdi.

Temsil :

Yanış yol piyesi temsil edildi. Üç defa tekrar edilecek kadar rağbet gören bu temsil, büyük bir seyirci kalabalığı karşısında muvaffakiyetle oynandı. Arada bir de konferans verildi.

Bu ay içinde yapılan ikinci aile toplantımız, şimdiye

kadar yapılanların en kalabalıklısı oldu. Çok neşeli olan bu toplantımızda bir çok milli oyunlar oynandı.

Yıl Dönümümüz :

Bu yıl, evimizin yıl dönümünü çok büyük bir neşe içinde kutluladık. Bu sevinçli günümüzü bir gece önceden karşılayan aile toplantısı geç vakite kadar neşe içinde geçti. 23 Şubat Pazar günü tören saatine henüz vakit varken salon dolmuş gibi idi. Bir çok yurtdaşlarımız da ayakta kaldılar. Bütün büyüklerinde iştirak ettiği bu tören kendine has bir ağır başlılık ve neşe ile geçti. İstiklâl marşını müteakip Sayın Başvekilimizin radyodaki sözlerini dinledik. Bundan sonra hazırladığımız programa geçildi. Heyecanlı hitabeler söylendi. Milli oyunlar oynandı. Parti tarafından gönderilen filimler gösterildi.

Kurslar :

Bu ay içinde (Zehirli gazdan korunma) (Etfaiye) ve (Polise yardımcı) kursları açıldı.

ÜÇÜNCÜ CİLDİN FİHRİSTİ

Sayı : 25

	Sayfa
Halkevinin sekizinci yıl dönümü münasebetile	1
Başvekil Dr. Refik Seydam'ın nutku	
Bir dertleşme (geçen sayıdan)	5
Halkevinin çocuğu (Şiir)	9
Halkevimiz sekiz yaşında	Osman Ocak 11
Halkevinin gayesi ve önemi	Seyfi Alpan 17
Ergani Halkevi çalışmaları	Münip Gültekin 22
1939 da Diyarbakır Halkevi	23

Sayı : 26

Türkiyenin ziraat siyasetinin ana hatları	Nurettin Aral 25
Gönlümün sesi (Şiir)	N. Günışıldar 28
Yüz yıl önce Diyarbakır ve Güneydoğın	Usman Eti 29
Zigmond Fröyd	Kâzım Baykal 34
Halkevi haberleri	38

Sayı : 27

Kurtuluşumuzun ilk zaferi	Osman Ocak 41
Memleketimizin hayvan yetiştirme siyaseti ne olmalı	Nurettin Aral 43
Diyarbakırda gazete ve Diyarbakır neşriyatı	Usman Eti 45
Diyarbakırlı bilgin ve ozanlar	A. Şevket Kavut 46
Demokrasi prensibi ve inkilâp	Seyfi Alpan 49
Devrilen ağaç (Şiir)	Sezai Günışıldar 53
Dil, Tarih, Ddebiyat komitesinin programı taslağı	54
Halkevi haberleri	55

Sayı : 28

		<u>Sayfa</u>
Ulusal Egemenlik Bayramı	Ömer Öner	57
1 Nisan 1921 in eşiğinde (Şiir)	B. Kemal Çağlar	60
Abdülhak Hamit hakkında	K. Vehbi Oral	61
Diyarbakırlı bilgin ve ozanlar	A. Şevket Kavut	64
Gönlümden gelen ses (Şiir)	N. Günışıldar	68
Köycülük şubesi çalışma programı		69
Kendi kendime (Şiir)	Sezai Günışıldar	70
Köycülük şubesinin bir köyün ne suret- le tetkik edileceği hakkında muhtıra		71
Halkevi haberleri		73

Sayı : 29

19 Mayıs	Seyfi Alpan	75
Unutulmaz bir yıl dönümü 19 Mayıs 1919	Remzi Tunk	77
Sulh bir hatıra oldu (Şiir)	C. Sıtkı Tarancı	78
Hava şehitleri	Osman Ocak	79
Bir haritam vardı benim (Şiir)	C. Sıtkı Tarancı	80
Küfür, Sigara ve çocuk	Husrev Eldem	81
Vatan	Kâzım Baykal	83
Kırık ve çukırların sosyal bakımın- dan ehemmiyeti	H. Ziya Konuralp	85
Arzu (Şiir)	Celâl Güvenç	87
Yer sarsılırken (Hikâye)	Ernst Erich Notth	88
Muş'ta kış	Fikri Karagüzel	91
Müdafaa ekonomisi (Bibliyografya)	K. Baykal	92
Dergiler arasında	N. Ü.	93
Spor şubesinin 940 yılı çalışma programı		95
Cünler (Şiir)	Celâl Güvenç	96
Halkevi haberleri		97

Sayı : 30

Dünya işleri karşısında kendikendimiz- le ileri geri bir söyleşme	S. A.	99
--	-------	----

		<u>Sayfa</u>
Kati kararımız	Ömer Öner	101
Sıramız gelirken (Şiir)	B. Kemal Çağlar	104
Paraşütlerle indirme, taarruz ve sabotaj hareketlerine karşı mukabele	K. Çakın	105
Köy davası, şehirleşmek davası	Dr. Behice Sadık	111
Maniler (Şiir)	Nihat Başta	114
Musiki terbiyesi	İhsan Ünal	115
Baykuş (Şiir)	Celâl Güvenç	116
Türk köylüsü ve spor	Nüzhet Baba	117
Geçen günlerden sonra (Şiir)	Nebahat Işıldar	119
Bibliyografya (Dünya tarihi)	K. Baykal	120
Halkevi haberleri		122

Sayı : 31

Millî birlik	Husrev Eldem	123
Lozan Zaferimiz	Ömer Öner	126
Hayat (Şiir)	C. Atuf Kansu	129
Köy davası şehirleşmek davasıdır	Dr. Behice Sadık	130
Sılacı (Şiir)	Fuat Taşer	136
Güneydoğu Anadolunun kaplıcalarına bir bakış	Seyfi Alban	137
Gurbet ilinde (Şiir)	N. Rüşdü Ayaz	138
Diyarbakırlı bilgin ve ozanlar	A. Ş. Kavut	139
Göçmen köylerinde bir ay tetkik raporu	Mithat Özdoğan	141
Van ve Bitlis vilâyetleri askeri istatistiği (Eski eserlerden)	A. Ş. Kavut	145

Sayı : 32, 33, 34, 35

Mühim törenler münasebetile	K. B.	147
Cumhuriyetimizin 17 ci yılı	Osman Ocak	150
Türk Hükümdarlarının Diyarbakır ve civarında bastırdığı paralar	K. Baykal	152
Dahiyane bir görüş	K. Vehbi Oral	155
Namık Kemal'in ehemmiyeti	C. Sitki Tarancı	157
İtri (Şiir)	Yahya Kemal	160

		<u>Sayfa</u>
Halk terbiyesi ve milli ahl�k	K. Kobak	162
Diyarbakırda soğuk algınlıkları- nın mahalli amilleri ve korunma	Dr. Şükrü Kaya	165
Halkevleri dergileri arasında	K. Baykal	168
Halkevi haberleri		170

Sayı : 36

Büyük zaferlerimiz: Birinci Inönü		
Zaferi	�mer �ner	171
Diyarbakır yaylasının teŖekk�l�	Seyfi Alpan	173
Halkevinde açılan resim ve fo- toĖraf sergisi münasebetile	Hayri Vuralhan	175
Göçmen köylerinin sıhhi tetkiki	Mithat �zdoĖan	177
Hafız Őirazi'nin ruhuna (Gazel)	Kâzım Vehbi	179
Seyfeddini �midi	Kâzım Baykal	180
Di�le ocuĖu	Faik Ali	183
Diyarbakır ve folklor	Süheyl Beken	185
Halkevleri dergileri arasında	K. Baykal	189
Halkevi haberleri		191

